D·N
2/11 1953

Ekonomisk politik i Västtyskland

Verkligt stora framsteg i den västtyska ekonomin kunde först noteras under senare delen av 1948. Från juli till december växte den industriella produktionen med omkring 50 procent. En tidigare hopkrympt marknad började att fyllas ut av tillströmmande livsmedel, konsumtionsförmågan och investeringsviljan växte snabbt, och för industriproduktionen nödvändiga råvaror fanns åter att få.

Valutareformen i juni hade med ett slag ändrat bilden. Den blev chocken som behövdes för att de sedan kriget återhållna krafterna skulle utlösas. Den blev också inköpsporten till den nya, mer "marknadsmässiga" politik som sedan dess förts i Västtyskland.

Denna häftiga verkan av valutareformen berodde på det såregna läge som rått fram till juni 1948. Man hade sökt tillämpa samma politik med "undertryckt" inflation som i flertalet andra västeuropeiska stater. Denna politik hade emellertid i Västtyskland kommit att förena på sådant sätt att — som förhållandena där var — de fysiska kontrollerna medförde en direkt förlamande känsla inom näringslivet. Det administrativa maskineriet, med dess beroende av militärförvaltningarna i de olika zonerna, var i Västtyskland särskilt illa lämpat för att klara regleringsekonomiska uppgifter. Följden blev stagnation inom industrin, vägran att tillföra marknaden tillräckligt med varor från jordbrukets sida, spekulationslagring av råvaror och andra produkter, allmän flykt till andra värden än pengarna; riksmarkens förlorade sin uppgift både som betalningsmedel och värdemätare.

Att källa den politik som efter valutareformen förts i Västtyskland för en "frimarknadspolitik" är en överdrift. Att en sådan missuppfattning ofta gör sig gällande är emellertid förklarligt — dels har Tyskland på det penningpolitiska området varit mer "liberalt" än flertalet andra västeuropeiska stater, dels har den officiella propagandan, särskilt så längt ekonomiministern Erhard svarat för den, framställt landet som den fria marknadens land. Ett utmärkt exempel på denna tendens ger Erhards nyligen utkomna arbete "Deutschlands Rückkehr zum Weltmarkt", som på den internationella handelns område predikar den "fria" ekonomins evangelium. Vad Erhard framför allt betonar är den allmänna atmosfärens betydelse för att de dynamiska krafterna skall kunna göra sig gällande; vad han avser är främst behovet att skapa en för företagsamheten gynnsam miljö.

På gott och ont — och med goda och onda, ehuru övervägande goda, följder — har Västtyskland sedan valutareformen varit inställt på att skapa en sådan "företagsvänlig" miljö. Penningpolitiken med dess särskilda betydelse då det gällt lönesättningen, skattepolitiken och de direkta valuta-, export- och importregleringarna har i förening med priskontrollerande åtgärder varit inställd på att åstadkomma ett lämpligt klimat. Den restriktiva penningpolitiken med räntesatser på 4 procent juli 1949 till oktober 1950, 6 procent oktober 1950 till maj 1952 och därefter en etappvis nedgång till 4 procent på nytt från januari i år har visserligen sällsynta utgjort en belastning för investeringsverksamheten att upplåna kapital varit dyrt. Detta har emellertid, särskilt som självfinansieringen varit omfattande (omkring 40 procent av alla investeringar), betytt mindre än den press som åstadkommits genternot fackföreningarna och lönerna. Denna press har medfört en jämförelsevis låg konsumtionsförmåga och bidragit till att hålla sysselsättningen — som dock varit förvånansvärt hög med hänsyn till flyktingsströmmen — och importbehoven nere. På importen därtill hållits tillbaka också genom direkta restriktioner, innefattande en tidvis hård valutakontroll och höga tullar, har utrymme skapats för produktionens inriktning på investeringar och export.

Detta drag i politiken har stärkts genom beskattningens utformning. Ändringar i beskattningen har använts som ett medel för att påverka utgiftsvanor och sparande. Progressiviteten i inkomstskatten sänktes såvitt 1948 som 1950. På en inkomst av 60.000 mark sjönk skatten jämfört med 1946 från i runt tal 70 till 50 procent, och särskilda lättnader bereddes återuppbyggnadsvinster, exportinkomster och förtjänster som av småföretagare höjdes ner i rörelsen. Samtidigt höjdes vissa indirekta pålagor. Allt som allt åstadkoms en-jämförd med före 1948 "regressiv" verkan hos beskattningen.

Till sist har exporten uppmuntrats genom en serie av valuta- och kreditpolitiska åtgärder, åtmstattande också prisdiskrimineranda åtgärder.

Att denna politik möjliggjort stora framsteg kan inte förnekas; i avgörande grad kan Västtysklands uppsving räknas denna politik till förtjänst. Man får emellertid inte glömma de mindre goda sidorna hos ett sådant system. Den tämförelsevis hårda pressen på de stora massornas standard, som uppebörd åtminstone fram till 1952, då realinkomsten för de stora folkgrupperna först började stiga på allvar, och de särskilda förvärna för företagarna och en del andra grupper ställde sida vid sida låg standard hos flertalet och en utbredd, stundom fullständigt överdådig lyx hos ett litet fåtal. Priskontroll på stora nödvändighetsvaror för den industriella produktionen gjorde vidare vinstfördelningen inom företagsamheten synnerligen ojämn; lyxproduktion och serviceinäringar gynnades och kunde i större utsträckning än exempelvis de stora basindustrierna — särskilt kolindustrin — med vinstkapital svara för en snabb utbyggnad.

De senaste båda åren har dessa förhållanden emellertid förbättrats. Industriarbetarnas reallöner har stigit ganska kraftigt — särskilt om hänsyn tas till utbyggnaden av företagens egna socialförmåner åt de anställda — och arbetslösheten har gått tillbaka. Med det ökade välstånd som nu börjat uppstå mycket tack vare den förda "hårda" politiken har de sociala förutsättningarna för sammanhållets ekonomiska inspirandens fördrafts. Fackföreningsrörelsen har blivit starkare, kraftigt — särskilt om hänsyn tas till utbyggnaden av företagens egna socialförmåner åt de anställda — och arbetslösheten har gått tillbaka. Med det ökade välstånd som nu börjat uppstå mycket tack vare den förda "hårda" politiken har de sociala förutsättningarna för sammanhållets ekonomiska inspirandens fördrafts. Fackföreningsrörelsen har blivit starkare, kraftig reaktion från tjänstemännens sida. Man bör för övrigt i det sammanhanget hålla i minnet att tjänstemännen redan nu genom sådana lagstiftningsåtgärder, som innebär en i och för sig önskvärd allmän förbättring av de sociala förmånerna, får betala en drygare andel av kostnaderna för denna. I den mån de redan på förhandlingsvägen fått motsvarande förmåner. De har ju redan tidigare för sin del betalat kostnaderna för förmånerna genom att pruta på annars naturliga krav på löneshöjningar.

Särskilt starkt måste tjänstemännen reagera mot en sådan propå som framförts av direktör Cassegrat i Arbetsgivarföreningen i fråga om anpassningen av tjänstemännens sjuklönebestämmelser till den obligatoriska sjukförsäkringen då han anmodade att tjänstemännen, i den mån de uppnått bättre villkor än den nya sjukförsäkringslagen ger, frivilligt borde avstå från dessa :

Att komma med en så orimlig begäran som att tjänstemännen skulle medverka till en försämring av sina tillkämpade förmåner är väl ändå att tagga förfäget och svära ut i det blå. Sjuklönen och frågan om tjänstepensionsreringen, något som i sin tur nämnda leder ditåan att tjänstemännen måste till allmän omprövning ta upp hela frågan om den lönepolitiska målsättningen, slutar detta egrärkrör för den största privata tjänstemannagruppen.

I affären Meyerhöffer—Ehrenvärd har under två års utredningar det ena hittills okända dokumentet efter det andra bokstavligen fiskats upp ur de eljest otillgängliga militära chefsarkiven, påpekar Expressen (fp):

Det förefaller av dem att döma som om armécheferi till grund för sitt förslag till två-gasvskedande av Meyerhöffer skulle haft ett underhandsuttalande från en regementsläkare i Falun, vars utbildningsresultat utsatts för kritik av Meyerhöffer. Detta uttalande hade i handbrevsform sänts till militärbefälhavaren Salander i Karlstad, som med egna kommentarer och beskyllningar skickat dem vidare till Ehrenvärd. Det ena handbrevet ger den andra. Meyerhöffer får aldrig del av anklagelserna. Men armécheferi åter sin armébefälschef läsa upp valda delar av dem inför en krets av Meyerhöffers kamrater och underlydande för att motivera sitt handlingssätt. Anklagelserna visar sig senare vara i huvudsak obefogade.

Officersopinionen inom försvaret har länge varit upprörd över det skedda. El. a. har det tagit sig uttryck i en framställning från Officersförbundet till JK, där tillvägagångssättet mot Meyerhöffer skarpt fördömes :

Det hela ger ett olustigt intryck. Är det verkligen så att man genom skumrusksmanövrer velat komma åt en förvärvig militär tjänsteman som av sakliga skäl varit besvärligt försvarligt? Det är angeläget att en fullständig genomlysning sker av alla dessa dunkla sammanhang, som delvis blottats av de publicerade handlingarna. Sist av alla får pressen ge efter för den barnsliga vrånen som regementschefen i Falun i ett av dem riktar till Meyerhöffer om att komma till klarhet, då denna som det heter "endast kan skada Ditt och regementets anseende".

JK måste göra sitt på förhalningspolitiken — vid det här laget borde klarhet ha vunnits.

I dag i bokhandeln
OLLE SVENSSON
Fjärran sommar
Skir kärlekshistoria i en sälregen, brutalt skildrad miljö. Olle Svensson kännes melodierna i den svenska ensamhetens sånger.
LTs FÖRLAG
Häft. 10:50. Finnes även inb. 14:—

Övertalningen igen

Efter någon veckas dödläge har "Operation Övertalning" åter kommit i gång i Panmunjom. Det är samma motbjudande skådespel som förut: hysteriska utbrott, demonstrationer och våldsamheter från fångar som på en gång är uppskrämda och aggressiva och som inte önskar återvända till Kina eller Nordkorea. Läget kommer förmodligen ytterligare att tillspetsas sedan det synes ha klarlagts att tre repatrieringsvilliga fångar mördats i läger på sydsidan. Ett nytt inslag i bilden är också att kommunisterna nu direkt anklagar även indierna för att sabotera repatrieringen.

Några förvärtningar har inte skvikits genom denna utveckling. Det stod från början klart att hela arrangemanget med övertalningen var verklighetsfrämmande. Från kommunistiskt håll anklagas speciellt sydkoreanerna för det hotande sammanbrottet, och anklagelserna har fått ett visst stöd från Indien. Den officiella uppfattningen i New Delhi är, enligt New York Times korrespondent, att det är president Rhees agenter som organiserat motståndet bland fångarna på sydsidan och att deras tvångsmetoder till och med innefattat mord. Det är tänkbart att Rhees oförsonlighet tagit sig förhatliga uttryck. Men flertalet av de nordkoreanen och kinesare som det här är fråga om sitter inne med sådana förstahandskunskaper om metoderna på kommunistsidan att det måste vara skrämden för det öde som väntar dem som framför allt ligger bakom deras fanatiska motstånd mot att sändas tillbaka.

Det är möjligt att maskineriet i Panmunjom nödtorftigt kan hållas i gång ännu någon tid, men meningslösheten i hela proceduren är redan till fullo klarlagd. Möjligheten att kommunisterna utnyttjar det som redan förevarit som tillbyggse för att spräcka även de politiska förhandlingarna ligger naturligtvis nära till hands. Skulle de å andra sidan trots allt önska få något slags uppgörelse till stånd, borde det ligga i deras intresse lika mycket som i motsidans att gå över till en mera realistisk ordning i fångfrågan. Prestigeförlusten skulle inte vara större än den som nordsidan lider då endast en förvärnande liten del av de för "Operation Övertalning" utsatta fångarna väljer att återvända hem.

Kommunister och medlöpare

rasar helt naturligt mot att fredspriset givits till Marshall liksom de för ett par veckor sedan var förbittrade över Churchills litteraturpris. Orsaken och i någon mån förvånande är däremot att även inom den socialdemokratiska pressen en på liknande skäl grundad kritik kommer fram. "Norska stortingets val av fredspristagare för 1953 passar Svenska akademins litteraturprisutdelning som hand i handske", skriver Morgon-Tidningen. Den motivering som förtes är att de båda pristagarna tillhör "västvärlden, inte mänskligheten" och att prisen skulle bidra till splittringen mellan öst och väst.

Denna ståndpunkt innebär att prisen inte skall utdelas efter förtjänst — frågan om Churchill var värdig litteraturpriset tas alls inte upp — utan att utdelningen skall ske på sådant sätt att man inte irriterar kommunisterna. Det är en fantastisk tanke. Självfallet gör inte dessa pris vare sig till eller ifrån när det gäller spänningen i världen; det nyss nämnda påståendet är ett hugskott som väl ingen vettig människa tar på allvar. Men lika självfallet är att kommunisterna får en ny anledning att hetsa mot Churchill och Marshall, som de redan hetsat mot sedan krigets slut. Och detta skulle göra de båda statsmännen olämpliga som pristagare! Detta trots att deras verk, som även Morgon-Tidningen erkänner, varit av bestämmande betydelse för försvaret av den fria världen mot dess angripare, den fria värld som vi själva tillhör och som uppbär mänskligheten idé gentemot tyranni och terror. Kommunismen skulle få veto i Nobelprisfrågor, liksom i FN, det är den orimliga tanken bakom detta dagvepp, som, det får vi hoppas, inte är representativt för svensk socialdemokrati.

PRESSGRANNAR

När sociala förmåner i stället för höjd kontantlön kommit i förgrunden på arbetarsidan inför den stundande avtalsrörelsen torde anledningen vara att man dels anser löneläget för tillfället tämligen tillfredsställande och dels räknar med att kunna vinna mera på den vägen än genom krav på höjda löner, i synnerhet som man för arbetsgivaren ställer alternativen: frivillig överenskommelse eller lagstiftning, anser tidskriften Industritjänstemannen :

I fråga om de sociala förmånerna gör man på arbetaradan som bekant gärna jämförelser med tjänstemännens i vissa hänseenden bättre villkor, vilka man helst synes vilja betrakta som betingade av en förlegad tradition och mindre som resultatet av en målmedveten strävan från tjänstemännens sida. Vi skall inte här återkomma till den tillräckligt gående argumentering som vi i olika sammanhang tidigare fört, men vill endast erinra om att brukens tjänstemän redan 1909 samlades i det arbetsgivarägda Svenska arbetsgivareföreningen, som sedan dess varit deras organisation för att bevaka sina intressen gentemot arbetarna. Det är därför naturligt att de i första hand ser till de förmåner som de själva åtnjuter och som de i sin egenskap av arbetsgivarrepresentanter har att förhandla om med arbetarna. Det är också naturligt att de i första hand ser till de förmåner som de själva åtnjuter och som de i sin egenskap av arbetsgivarrepresentanter har att förhandla om med arbetarna.

'Gamla bör ha möjlighet stanna i sin hemmiljö'

Ålderdomsvårdens problem granskades av riksdagsman Lars Eliasson i ett tal vid en kommunalpolitisk konferens, som på söndagen ordnats i Luleå av bondeförbundet, SLKF och SLU. Han erinrade bl. a. om att antalet personer över 65 år 1940 var ca 600.000, tio år senare ca 722.000 och att ökningen av åldringarnas antal med samma takt år 1970 ger en siffra på en miljon personer över 65 år.

Ur ekonomiska, men än mer ur humanitära synpunkter är det angeläget att andra vårdformer än anstaltsvård väljs så långt detta är möjligt utan att vårdstandarden eftersätts. Ålderdomshemmen kan givetvis icke undvaras, men det relativa behovet av vårdplatser kan reduceras om kommunerna målmedvetet inriktar sig på att söka underlätta de gamlas möjligheter att stanna i sin hemmiljö.

Det är ytterst värdefullt att de första stärker och många landskommuner tagit upp frågan om hemkänsla till gamla som bor i sina hem eller på pensionärshem. Detta har inte bara uppskattats av de gamla, utan också inneburit betydande besparingar.

Efter bondeförbundsmotionerna i frågan vid förlärets riksdag har med speciell hänsyn till de gamlas bostadsfråga bestämmelserna för bostadsförbättringslånen väsentligt mjukats upp och maximibeloppen för räntefria förbättringslån har höjts till 8.000 kr. per hus, sade talaren.

I dag i bokhandeln
GÖSTA ATTORPS
Generaler och gemena
Kulturverade och välskrivna noveller, minnesbilder och essäer om människor som författaren mött i verklig heten och i litteraturen.
LTs FÖRLAG 11:50
Finns även inb. 14.—

Celer HÅRTORKARE
utförd i förnickling, högglanslackerad mässing.
CELER hårtorkare säljes över hela landet.
Celer
AKTIEBOLAGET CELER - Stbm 26
Tel. 23 17 55

BRYLCREEM
...hårvårdsmedlet som ändrat världens utseende
DÄRFÖR
att BRYLCREEM är fritt från alkalier, fixativ, stärkelse och sprit — ger håret levande glans.
DÄRFÖR
att de rena oljorna i BRYLCREEM är emulgerade — de varken klibbar eller smetar ...
DÄRFÖR
att BRYLCREEM livar upp den torraste hårbotten och håller mjäll borta.
När det gäller hårvård har världsmaken helt förändrats under senaste år — en förändring som förorsakats av Brylcreem, världens idag mest sålda hårvårdsmedel. Varför? Därför att Brylcreem innehåller *rena, emulgerade oljor* för *ren* hårvård. De håller håret i toppform hela dagen — Ni är välkommad utan att håret klibbar eller smetar ifrån sig. Dessutom ger Brylcreem nytt liv åt torrt hår och håller mjäll borta. Vill Ni ha fräkt, välvårdat hår — börja nu med Brylcreem. Aldrig mera »pomaderat» hår — använd Brylcreem — det gör de flesta män!
Mer än 50 milj. förpackningar sålda årligen över hela världen.
COUNTY PERFUMERY CO. LTD.
Stor tub i rödvit kartong Jättetub
BRYLCREEM
DISTRIBUTION: Färg-, kemikalie- och parfymartiklar: AB Adecska, Industrimärdet, Solna. Fraiser: Anton Lindblad AB, Malmö.

Ett gemensamt drag...

för det bästa Holland har att bjuda av utsökt fyllig arom i lätta cigarrer och cigarrcigarretter ...
ett gemensamt drag för cigarrerna och cigarrcigarretterna av märket Willem II är den förfinade, "runda" smaken, individuellt nyanserad hos envar av medlemmarna av denna världsberömda cigarrfamilj, som gjort till sin uppgift att passa varje smak och varje kassa!
WILLEM II
— kunnarnas favorit

CIGARRER
2153 E Willem II Favorist per st. 50 öre
2632 Willem II Imperial per st. 80 öre
Dessutom finns:
2636 Willem II Royal per st. 60 öre
4031 Willem II Pelitos per st. 35 öre
CIGARRCIGARRETTER
4029 Willem II Bonitos per st. 28 öre
4030 Willem II No 39 per st. 32 öre
4033 Willem II Anita per st. 35 öre
4034 Willem II Extra Senoritas per st. 45 öre

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.